

d'allí continua pel neerl. *pote* (ja neerlandès mitjà, o sigui S. xv o poc abans) i neerl. *poot*; més tardanament, des del baix alemany es va propagar al dano-noruec, on és bastant recent, i estrany no sols a l'escandinau antic sinó també a les altres llengües escandinaves.

En tot cas és ben difícil que aquest mot sigui genuí en germànic, vista la seva limitació geogràfica i cronològica, i el fet que la inicial *p-* és molt rara en les llengües germàniques. El fet que el nom propi de persona *Pauto* ja es trobi cap a Trèveris, en l'època romana, sembla decisiu al germanista Frings;⁵ el qual es decideix a admetre que el mot va passar del fràncic (encara que aquest llenguatge germànic no fos el que va cobrir després la Renània central) al gallo-rom. i català. I en aqueixa opinió va seguir-lo Wartburg (penjant-la pòstumament a Bloch, que havia publicat una opinió prudent i més aviat oposada). Cregueren també en l'origen germànic Brüch (*Der Einfluss d. germ. Spr.*, 11) —no cal dir-ho— seguit per M-Lübke (*REW*, 6309) i Gamillscheg (*Rom. Germ.* I, p. 230). Però Kluge, tot deixant el problema en suspens, sembla decantar-se més aviat per una provenença romànica, i Jud (*ZRPb.* xxxviii, 1914-17, 38) es decidí netament per aquesta opinió.

Altrament Franck-Wijk, i Frings mateix, creuen que en germànic és un mot rebut d'un llenguatge pre-romà —iHiri?, lígur?, pseudònims del sorotàptic, tractant-se de Mitteleuropa—, i essent així, fins si hagués estat antic en germànic, era ja temerari assegurar que en romànic sigui un mot pres del fràncic.

A això s'oposa rotundament, entre altres, el gallport. *pouta*, car també cal escoltar la veu d'aquest. En portuguès és un mot antic i dialectal, amb el sentit de 'grapa, urpa' i altres accs. secundàries: 'puntes del ruixó, mapes de l'àncora', i veg. l'article *GARRA* d'ací i del *DCEC/DECH*. A Galícia és també 'garra', i en portuguès normal 'pedra lligada a un cap amb què fondegen una nau'; d'on fou manllevat un cast. nàutic i cubà *potala* id. i 'vaixell feixuc de mal marinar', 'home renitent'. Però també gall. *pouta* 'grapa', i *botou-lb' as poutas* 'el va engrapar, aferrar'. Així Castela, 'parlant de les d'un home herculi i brutal: «ja me sentia desfrangulhado nas suas poutas de ferro», «nas poutas do taverneiro» (*Escolma Dónega*, 199.18, 234.17). Més aviat, però, es tracta de bèsties o de les extremitats inferiors d'animals i de gent.⁶

Per damunt de tot, salta als ulls la imprudència de separar *PAUTA del tipus *PATTA del castellà i altres llengües romàniques, com voldria Wartburg. Pel que fa a *PATTA, també li van voler cercar un origen germànic, relacionant-lo amb l'ags. *paθan* 'caminar' i amb certs mots d'altres llengües indoeuropees (Johanson en el *REW*; Gamillscheg, *EWFS*, ja no, però, en *Rom. Germ.*), però cal renunciar a aqueixa pensada puix que és temerari de postular com a èticon mots germànics no documentats en cap idioma d'aquesta família, a base tan sols de l'indoeuropeu i... el romànic.

La cosa més raonable és creure que, tant *pata* com la seva variant fr. ant. *pade*, representen variants d'una

creació onomatopeica i expressiva, que segurament faria al·lusió a la remor de les potes que es deixen caure a terra. En aquest sentit és lícit i oportú de comparar-hi l'al. *patsche* 'maneta, manona' i d'altra banda 'fangar, moixal' (on els nostres peussos ja feixucs sonen *paß/pat/pač*), així com *patschen* 'xipollejar', fit a fit amb el fr. *patauger*, *patouiller* (*patr-*), cast. *patullar* id. i afins, derivats de *patte*. Car per aquest camí tanmateix tenim dret a anar més enllà, adhuc a l'Àsia central (indoeuropea o no); base *apaix* «pezuña»; macedoroms. *patä* 'grapa' i *pätunä* 'pota' (per a la raó que el feia impossible en roms. de Dàcia, Giuglea-Sădeanu, *Rev. Fil. R. și Germ.* vii, 140); copte (*p)at* 'peu' (Gabelentz); hitita *pat(a)* 'peu' (*IEW*, 790); tocarí de Khotan *pätive*, que ens assenyala Bailey com a equivalent de l'angl. *paws*, callant discretament sobre tota etimologia.⁷

Quant a PAUTA, tingueren sens dubte molta raó Jud i Sainéan (*Sources Indigènes de l'Éty. Fr.* I, 188, i II, 300) en negar-se a separar-lo de l'it. *piota* 'sola de sabata' i 'gleva d'erba i terra', frprov. *plōta* 'sola', i prov. *plauto* 'petjada en el fang' i també 'pota';⁸ i veg. més formes citades en el *REW*, 6589, i *FEW* IX, 53a47 etc. Aquests provenen del ll. PLAUTUS 'peu pla', 'home peu-pla': per més que aquest no aparegui gaire en llatí clàssic, i no tingui avis indoeuropeus coneguts (Walde-H. II, 230, Ernout-M.), però que era conegut oralment ens ho testimonien no sols Festus i Paulus, sinó el nom del genial comedígraf Plaute, que essent esclau degué planye's manta vegada de patir de peupla, potser amb ganes de fugir; o per fugir... de fam i de feina.

Ara bé, vaig concloure ja en *DCEC* (PATA), és evident que *PAUTA ha de resultar d'un encreuament, si bé ja antic, de l'onomatopeic *PATTA amb el ll. PLAUTA. Del romànic primitiu el mot va passar al neerlandès i baix alemany, i el nom de persona o déu PAUTO, que en rigor podria ser ja un testimoni primerenc d'aquest mot de llatí vulgar, és més probable que només per casualitat —antropònim escadusser al capdavant— s'assemblés al nostre *PAUTA, i hagués tingut com a punt d'arrencada un sentit ben diferent. L'etimòleg modern ha de rebutjar els mètodes massa sovint isolants dels neogramàtics, i estudiar el lèxic com un conjunt íntimament travat en totes les seves peces, com ens varen ensenyar els egregis exemples de Jud i Grammont: «où tout se tient», mots predilectes d'ell i de Thurneysen: «hier liegt ja das geistige band!»

DERIV.: *Potada* [«~ o petjada: vestigium», Busa N. 1507], mot que ha deixat de ser viable en cat. central i els altres parlars que confonen o amb *u*, per una paorosa homonímia;⁹ però que resta usual a Mall. i els dial. occidentals: «En Píramo malefa lo que Na Tisbe plorava / y sols el seu sentiment / esplicavan ses potades», GRoca Seguí, fi S. XVIII (*Píramo y T.*, JMBover, *BiEscrBal.* II, 276.20.4); «sols no s'hi veuen ses potades» ('ni les petjades s'hi veuen') Bunyola; a Sineu m'ensenyaren en una penya una «potada des cavall del rei En Jaume» (1963, 64); «qui vol vore les potades / del cavall sobre la pedra / quan caigué lo